

Pedagogové ve starověku

Zuzana Svobodová

Boëthius (470/480–524/525)

– překládá Platona, Aristotela a další antické filosofy do latiny

Útěcha z filosofie

Opuscula sacra

„vše, co máme

si osvojujeme jen tím,

že se tomu připodobňujeme“

Anicius Manlius Severinus Boëthius (470-524)

- „poslední Říman ... a první scholastik“ – seznamoval středověk s antickou filosofií
- silnější filosofický, než náboženský zájem → často řazen na konec antiky, před Augustina (začátek „středověké filosofie“), i když časově pozdější
- *nomen omen, nomen poetae*: znamení, pro poznání původu a naznačení budoucnosti: Anicius – rod Nepřemožených Fabiů (l. *anikos*: nepřemožený); Severinus: soudcovská přísnost (l. *severus*: přísný), vytrvalý v učení (l. *perseverare*: vytrvat), Boëthius – řeckého původu: pomocník (ř. *boétheó*: přispívám k pomoci, pomáhám; ř. *boéthós*: na volání spějící, pomocný – ř. *boé*: volání; *boétheia*: pomoc)

Anicius Manlius Severinus Boëthius (470-524)

- ze slavné římské rodiny, osiřel, (pěstoun senátor Symmachus) vzdělání, Athény, řečtina, zájem o vědy, hudbu, matematiku, filosofii, politiku
- píše učebnice z různých oborů, překládá Platona i Aristotela → Jan Scotus Eriugena (810-877 „první otec scholastiky“ – první vyslovil scholastické přesvědčení: *pravé náboženství je zároveň pravou filosofií*) zná Aristotelovu logiku a fyziku díky Boëthiovo *In Aristotelis De interpretatione* – základy latinské filosofické terminologie, Boëthius zprostředkovává i učení alexandrijské školy (spor o studium Boëth. v Alexandrii) latinskému Západu. Poprvé ukazuje, jak lze aplikovat aristotelskou filosofii na teologické učení (*O Trojici*).
- *magister translationis*: *Přeložím do latiny každou Aristotelovu knihu, která se mi jen dostane do ruky, i veškeré Platónovy dialogy...*
- Řídí se radou Platona a účastní se státní správy, za zásluhy odměněn a jmenován *magister officiorum* – v čele veškeré státní úřední služby. Nařčen z velezrady (zřejmě podporoval snahu národní římské strany po spojení s byzantskou říší), uvězněn, bez obhajoby popraven, uctíván jako světec Severin

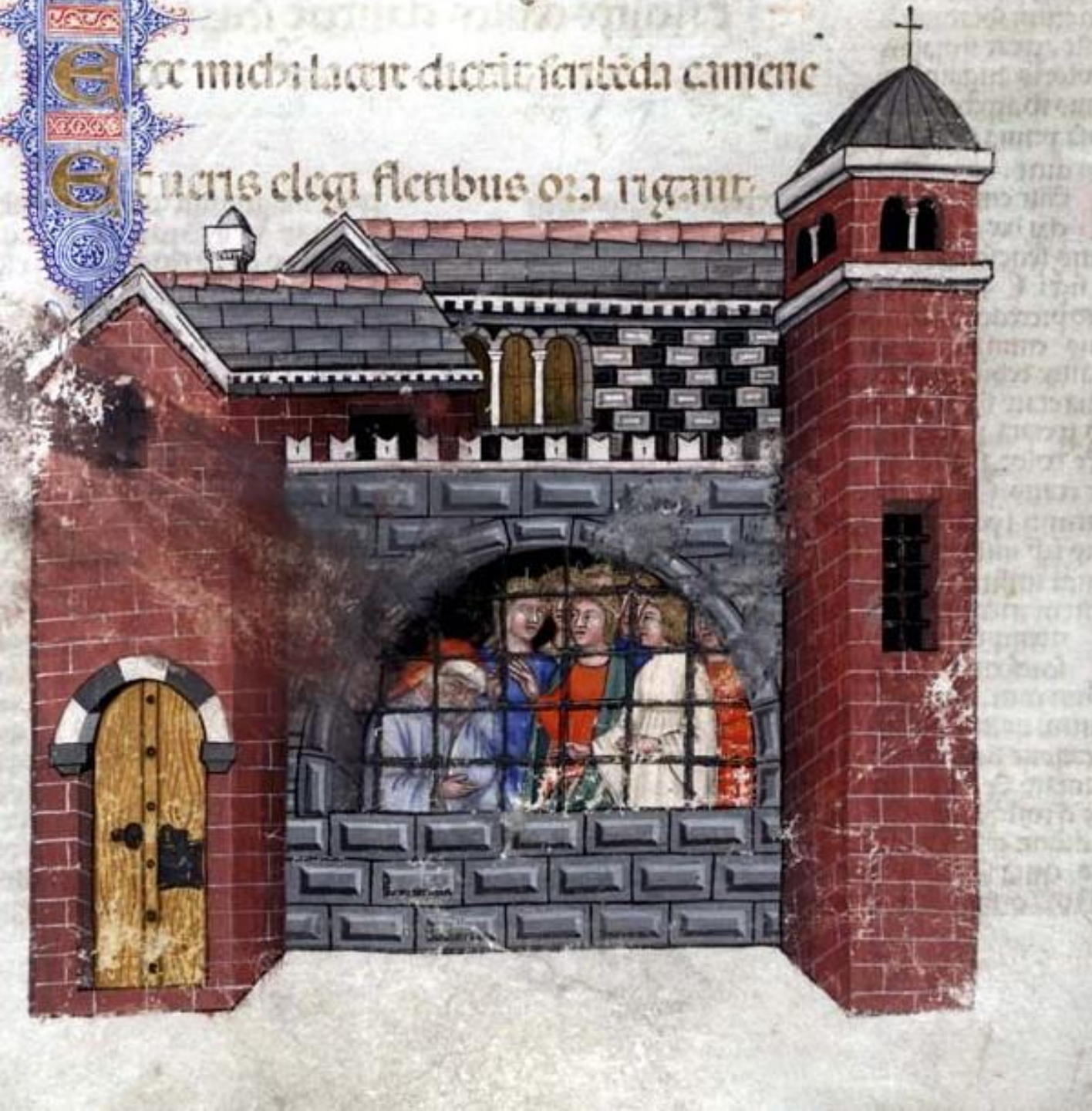
Anicius Manlius Severinus Boëthius (470-524)

- Různé již latinské názvy jeho díla: *Philosophiae consolatio* / *Philosophiae Consolationis* / *De consolatione philosophiae*
- a odtud plynoucí různé názvy i v českých překladech: *Útěcha z filosofie* / *Filosofie utěšitelka*.
- tato útěšná kniha byla ve středověku jedna z nejpřekládanějších a nejčtenějších knih
- V češtině poprvé ukázky r. 1883, celé přeloženo r. 1930, 1941.
- vize Filosofie, se šatem s písmeny P (Π, *praxis*) a TH (Θ, *theoria*), mezi žebřík: Praxis je žebříkem k Theória
- tzv. konsolační literatura: Krantor ze Soloi, Chrysippos, Plútarchos, Cicero, Seneka, Boëthius, ... Komenský, ... E. Rádl *Útěcha z filosofie*, Praha 1946.

Anicius Manlius Severinus Boëthius (470-524)

V *Útěše* je možné číst například:

- „je třeba s klidnou myslí snášet vše, co se děje na zápasišti osudu, jakmile jsi složil svou šíji pod jeho jho“ (stoa)
- „Domnívám se, že lidem více prospívá osud nepříznivý než příznivý. Tento totiž předstírá blaho a klame, ač se zdá, že lichotí. Onen však je vždy pravdivý, když stálou změnou dokazuje, že je nestálý. Tento klame, onen poučuje.“
- „Platón se domnívá, že rody, druhy a jiné obecniny jsou poznávány nejen odděleně od těl, ale že tyto obecniny existují mimo těla. Naproti tomu Aristotelés zastává názor, že věci netělesné a obecniny jsou skutečnými předměty poznání, ale existují jen ve věcech spadajících pod naše smysly.“ V komentáři k Aristotelovi na straně Aristotela (vyžaduje to autor díla), v *Útěše* na straně Platóna. (středověku odkázal spor o universalie)

Boethius ve vězení.

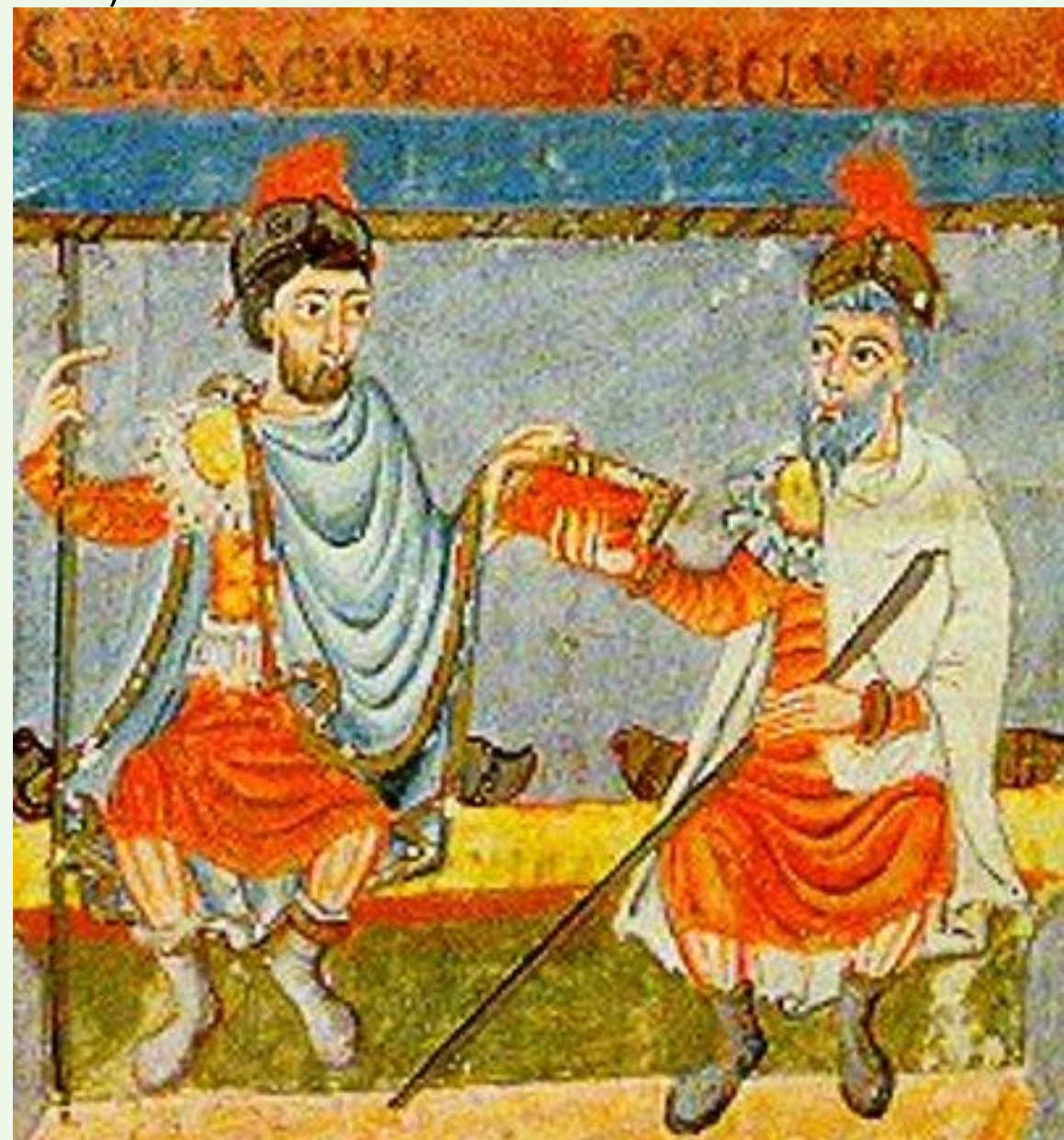
rukopis

Glasgow, Univerzitní knihovna, r. 1385

Boethius a Filosofie,
Inkunábule (prvotisk)
z r.1485

Boethius se
senátorem
Symmachem,
Bamberg,
Státní
knihovna, 9.
století

Boethius vyučuje.
Iniciála rukopisu,
Glasgow, Univerzitní
knihovna, r. 1385

Kopie z knihy *Útěcha filosofie*. Filosofie představující Boethiovi sedmero svobodných umění. Francie, 14. století

Osoba

- Nejstarší známá definice osoby: Boethius: „*Persona est naturae rationalis individua substantia*.“ („Osoba je individuální substance racionální přirozenosti.“) v díle *De persona et duabus naturis* 3; PL 64, 1343.
- Def. dle filosofického slovníku: „jednotlivost duchovního řádu“

